



## IDEES CLAU

# Orientar les famílies en l'acompanyament de joves en risc d'abandonament escolar prematur

### El context de l'acompanyament de fills i filles

L'acompanyament que es pot fer des dels serveis i els recursos municipals d'orientació a les famílies amb joves en risc d'abandonament escolar prematur (AEP) és molt complex, perquè avui dia hi ha factors que compliquen molt fer de pare o mare:

- L'esgotament, l'ansietat, les pors, etc.; la crisi econòmica que afecta moltes famílies, les situacions habitacionals difícils, la precarietat, el baix nivell formatiu, els cicles de pobresa, etc., són elements molt presents i que fan que, necessàriament, les famílies hagin de ser molt resilients.

- Situacions molt habituals de disfuncionalitat o desestructuració familiar.
- La crisi de rols: què vol dir avui dia «ser mare o pare»? La funció tradicional de protecció està en crisi: què vol dir avui dia «protegir»? L'exercici d'autoritat parental està en dubte (nous agents educatius o de socialització, xarxes socials, influenciadors, etc.).
- Canvis socials i laborals que s'han accelerat amb la pandèmia, la transició digital, etc. Tot està canviant molt ràpidament, i això dificulta encara més les situacions familiars. Es qüestiona com donar als fills i filles esperança en un futur millor.

## **Com acompanyar les famílies perquè acompanyin?**

L'element més important és la capacitat de crear vincle amb les famílies. Es tracta d'establir una relació de continuïtat i de confiança, perquè l'acompanyament és un procés relacional i continuat en el temps.

### **Com es pot aconseguir?**

- Amb pràctiques holístiques i interseccionals: cal treballar tots els elements de preocupació que tenen les famílies i veure com interseccionen els uns amb els altres. I fer-ho de manera col·laborativa amb les famílies i amb els diferents agents del municipi.
- Des de la funcionalitat i la significació: les accions s'han de dur a terme amb la intenció que les persones puguin crear sentit i esperança per a la família i el/la fill/a. Per tant, han de ser accions útils i amb significat.
- Basant l'acompanyament en l'ús de recursos: cal donar a conèixer quins recursos es necessiten i de quins es disposa a l'entorn.
- Impulsant la creació de sentit i esperança: cal fer veure a les persones que poden ser agents de canvi i transformació (en l'àmbit personal, familiar i comunitari).

## **Adaptar les estratègies en funció de la situació de la família**

És important conèixer en quin moment es troba la família quan demana acompanyament per tal de poder aplicar unes estratègies o unes altres. Les famílies es poden trobar en algun d'aquests estadis de situació:

### **Precontemplació («no vull saber res del tema, no m'interessa»):**

En aquest cas, cal trobar elements a partir dels quals poder treballar: estratègies per encoratjar a considerar comportaments alternatius per tal d'assolir beneficis.

### **Contemplació («pot estar bé fer alguna cosa» / «ja m'hi posaré» / «vull fer alguna cosa ara»):**

És important desenvolupar estratègies que permetin provar coses noves, encara que siguin petits passos. És important qüestionar els pensaments negatius.

### **Acció i manteniment («m'hi he posat»):**

El que cal és prevenir i afrontar possibles fracassos, reconèixer avenços, identificar possibles canvis i possibilitats de contribuir-hi, fer entendre que anar endarrere serveix per poder avançar millor, perquè una part d'avançar és el pas enrere.

## **Algunes propostes per acompanyar les famílies de joves en risc d'AEP des de la mirada municipal**

### **Creació de vincle**

- Fomentar un procés continu des del moment en què el/la jove arriba al servei o recurs municipal d'orientació.
- Fer conèixer el recurs a la família: el que el fill/a està fent.
- Informar sobre els avenços que fa el fill/a, allò que és positiu i que fa bé.
- Mantenir el contacte [missatges de text i de veu].
- Compartir instruments de seguiment [per exemple, informes trimestrals].
- Mantenir una mirada positiva i no culpabilitzadora vers la família.
- Crear vincles, no dependències [establint límits tant en la relació com en les tasques].

### **Pràctiques holístiques i interseccionals**

- Conèixer la situació del/la jove des de diferents vessants, per poder personalitzar l'acompanyament a les famílies des d'una perspectiva integral.

- Treballar en xarxa per poder trencar els murs o les situacions de vida complexes que impedeixen que la família avanci i que són part de la casuística de l'abandonament escolar prematur.

### **Funcionalitat i significació**

- Adaptar-se a la situació de les famílies en termes de disponibilitat horària i de flexibilitat per determinar des d'on i com pot ser més viable ajudar-les [per exemple, «mediant» entre tots els serveis municipals amb què treballen]. Ser útils per a la família.
- Mantenir un contacte tan llarg com sigui possible amb les famílies. El temps és un factor clau per poder oferir un acompanyament significatiu i funcional.
- Plantejar objectius petits i assolibles relacionats amb allò que sigui d'interès per a les famílies.

### **Creació de sentit i esperança**

- Construir itineraris personalitzats per a les famílies, no només per als joves.
- Aplicar l'«efecte Pigmalión» a les famílies: confiar que poden avançar i transmetre aquesta confiança.
- Compartir el que el fill/a fa bé per tal que la família tingui evidències que li permetin canviar possibles percepcions negatives.
- Valorar i reconèixer qui són i què fan les altres famílies que participen en el recurs [per exemple, fent una visita de grup al lloc de treball d'algun pare o mare].

### **Acompanyament en l'ús de recursos**

- Informar de les opcions formatives per als fills/es més enllà de l'ESO o si no es graduen.
- Acompanyar en el coneixement i l'ús dels recursos i els serveis municipals.
- Vincular les famílies a altres serveis.
- Col·laborar amb altres serveis i agents del territori, tot vetllant per tenir objectius compartits.
- Ser persistents en la relació i en l'establiment continuat de vies de col·laboració.

## **Facilitació de la planificació-reflexió-acció**

- Facilitar un procés de planificació-reflexió-acció a les famílies tan llarg com sigui possible. Els 18 anys no han de ser l'edat límit.
- Seguir de manera continuada el grau d'assoliment dels objectius. Això permet consolidar el vincle amb la família.
- Valorar els petits avenços (que en aquests contextos són molt grans) i prendre consciència que tot el que es fa bé queda per sempre.

Aquests continguts provenen del vuitè seminari del projecte transformador Noves Oportunitats Educatives 4.10 [«Orientar les famílies en l'acompanyament de joves en risc d'abandonament escolar prematur»], que es va dur a terme el 14 de desembre de 2022 i va comptar amb la presència de Carme Martínez-Roca [directora de l'Associació Fem Pedagogia], Meritxell Garrigós [coordinadora de l'Escola de Noves Oportunitats Educatives de Terrassa], Marta Solano [educadora social], Sònia Latorre [directora de la UEC Mataró] i Eli Sánchez [orientadora].

Programa del seminari:

<https://www.diba.cat/documents/113226/348966465/Programa+%281%29.pdf>

Vídeo complet del seminari:

<https://youtu.be/XY5jyFWjTd4>

Reportatge del seminari a «El blog de l'educació local»:

<https://diarieducacio.cat/educaciolocal/2022/12/14/orientar-les-families-de-joves-en-risc-dabandonament-han-de-ser-part-de-la-solucio-no-del-problema>